

Література

1. Об'єднання громадян, благодійництво та соціальний захист в Україні / За ред. О.І. Сушинського. - Львів: Ліга-Прес, 2000. - С. 5-8.
2. Настільна книга неприбуткових організацій / За ред. А. Ткачука. - К., Інститут громадянського суспільства, 2000. - С. 105-123;
3. Кравчук В. Про правоздатність юридичних осіб: окремі питання // Право України. - 1999. - № 11. - с. 16-19.

Н. Тульчевська,
аспірантка
Запорізького державного університету

ПУБЛІЧНІСТЬ ДОГОВОРУ ДЕПОЗИТНОГО РАХУНКУ

У нашій країні з ринковою економікою усе більш актуальним виникає питання публічності окремих видів цивільно-правових договорів. Тому автор вибрав це питання для дослідження договору депозитного рахунку. Щодо договору депозитного рахунку, то й у минулий період і в даний час фізичні і юридичні особи не зобов'язані до укладення договору депозитного рахунку. Давайте розглянемо проблему обов'язковості відкриття депозитного рахунку для банку. У цьому зв'язку необхідно розглянути питання про публічність договору депозитного рахунку.

У літературі були висловлені дві точки зору по цьому питанню. Так, перша позиція виходить з того, що договір банківського рахунку, а в ньому виділяють депозитний рахунок, необхідно розглядати «по суті, як різновид публічного договору» [1] чи просто як публічний договір [2]. Відповідно до іншої позиції публічність договору банківського рахунку заперечується [3]. Була також висловлена думка, що публічним може бути визнаний тільки договір банківського рахунку, укладений із громадянином [4].

Перша позиція виходить з того, що закон ставить за обов'язок банку укласти договір банківського рахунку з будь-яким клієнтом, що звернувся до нього з пропозицією відкрити рахунок на умовах, що сам банк оголосив для рахунку даного виду. Відмова банку у відкриття рахунку клієнту може бути тільки при відсутності в нього реальної можливості прийняти клієнта на банківське обслуговування або у випадках передбачених законом чи іншими правовими актами. В усіх інших випадках клієнт може примусити банк до укладення договору і стягнути понесені збитки.

До ознак публічного договору, у літературі відзначають наступні:

1) У якості одного із суб'єктів правовідносин виступає комерційна організація. У ролі її контрагента може виявитися будь-яка людина, яка виступає споживачем товарів, робіт, послуг, вироблених чи здійснюваних цією комерційною організацією;

2) Комерційні організації, які здійснюють зовсім різноманітні види діяльності, повинні вступати в договірні відносини з будь-якою фізичною чи юридичною особою, що звернулася до неї з офертою;

3) Предметом публічного договору повинен виступати обов'язок по продажу товарів, виконанню робіт чи наданню послуг. Так, предметом є зміст саме тієї діяльності, що за своїм характером повинна здійснювати комерційна організація у відношенні до кожного, хто до неї звернувся

4) Однаковість умов договору стосовно всіх споживачів, за винятком випадків, коли законом і іншими правовими актами допускається надання пільг для окремих категорій споживачів [5]. Цей момент необхідно віднести саме до ознак публічного договору, тому що він торкається його внутрішньої структури – змісту договору – і в цьому відношенні він доповнює суб'єктивну ознаку. Як видно, умови публічного договору можуть бути змінені в пільгову сторону і то лише на підставі норми права.

Автор хоче виділити, що договір депозитного рахунку не можна розглядати як частина договору банківського рахунку, так як він має свої особливі ознаки, що також можна спостерігати і на публічності цього договору.

Стосовно договору депозитного рахунку перші три з зазначених ознак дійсно характеризують його публічність. Однак, ознака однаковості умов договору депозитного рахунку застосована бути не може, оскільки законодавство передбачає узгодження умов договору депозитного рахунку.

Так, зі ствердженням про публічність договору депозитного рахунку погодитися не можна.

Інструкція Національного банку України «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затверджена Постановою Правління Національного банку України N 135 від 29.03.2001р. [6] закріпила, що учасники безготівкових розрахунків відкривають в установах банку на власний вибір і за узгодженням з цим банком будь-який вид рахунку, у тому числі і депозитний. Однак, випадки при якому банк вправі відмовитися від укладення договору депозитного рахунку законодавством не передбачені. На думку автора, це дозволяє деяким банкам ущемляти права клієнтів, на власний розсуд укладаючи чи ні з ними цей договір. Ми вважаємо, що необхідно обмежити зазначене право банків, увівши в законодавство можливість відмовлення укласти договір депозитного рахунку тільки лише у випадках, коли таке відмовлення викликане відсутністю в банку можливості прийняти клієнта на обслуговування або допускається законом, Постановами Кабінету Міністрів чи Указами Президента.

При цьому не тільки обмежити вищевказаним можливість відмовлення банку укласти договір депозитного рахунку, але і вказати в чому це буде заключатися. Під відсутністю в банку можливості прийняти клієнта на обслуговування варто розуміти не тільки технічну неможливість, включаючи недолік персоналу в банку, але і моральну чи ідеологічну несумісність. Наприклад, газета розпалює у своїх публікаціях національну війну, тому ми вважаємо буде обґрунтованим відмовлення від укладення з нею договору депозитного рахунку.

В даний час, відсутня судово практика по відмові в укладенні договору депозитного рахунку банком клієнту, що волоче неможливим проаналізувати практичну сторону цього питання, але ми вважаємо, що необхідно ввести зазначене обмеження з відповідним роз'ясненням.

Проаналізувавши зазначені моменти, ми прийшли до висновку, що у клієнта не існує обов'язку по відкриттю депозитного рахунку, так само як і в банку. Однак, необхідно закріпити обов'язок банку укласти договір депозитного рахунку з кожним хто до нього звернувся з офертою за умови, що в банку є можливість (технічна, ідеологічна і т.п.) прийняти на обслуговування даного клієнта.

Література

1. Суханов Е.А. Банковский счет. М., 1996. С. 232.
2. Олейник О. Банковский счет: законодательство и практика // Закон. 1997. № 1. С. 94.
3. Рассказова Н.Ю. Договор банковского счета // Кодекс info. 1996. № 27. С. 25-26.
4. Ефимова Л.Г. Комментарий части второй ГК. М. 1996. С. 416.
5. Витрянский В.В. Понятие и условия договора. М., 1995. Ссс. 394-395. 20.
6. Приложение к газете «Налоги и бухгалтерский учет» - Х.: «Фактор - Друк», 2001. № 5(59). - С. 50-52.